

ÖZCAN, Ruhi
(1945-1986)

Fıkıh alanındaki
çalışmalarıyla tanınan
son dönem âlimlerinden.

4 Ocak 1945 tarihinde Çanakkale'nin Bayramiç kazasına bağlı Pınarbaşı köyünde doğdu. Ailesi, Lofça'dan Türkiye'ye göç eden ve Abdülhâdadoğlu İakabıyla anılan bir sülâledendir. İlk öğrenimini Edremit'te, orta öğrenimini İstanbul İmam-Hatip Okulu'nda tamamladı (1963). 1967'de Bağdat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Bu üniversitenin İslâm Araştırmaları Enstitüsü'nde İslâm hukuku dalında yüksek lisans yaptı (1972). Irak'ta öğrenciliği sırasında Bağdat'ta Medînetüselâm'daki Zeydân Camii'nde imamlık, Irak Radyo ve Televizyon Kurumu'nda tercümanlık, spikerlik ve redaktörlük görevlerinde bulundu. Ocak 1973'te Türkiye'ye döndü. Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü'nde kısa bir süre Arapça ve fıkıh hocalığı'nın ardından Haziran 1973'te Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi'ne İslâm hukuku asistanı oldu. *İslâm Hukuku'nda Karı-Koca Mükellefiyeti (Nafaka)* adlı çalışmasıyla doktor (1976), *İslâm Hukuku'nda Hısımlık Nafakası* adlı teziyle doçent (1981) unvanını aldı. İslâmî İlimler Fakültesi'nin İlahiyat Fakültesi'ne dönüştürülmesinden sonra (1982) bu kurumdaki görevine devam etti. Temmuz 1985'te Suudi Arabistan'da Muhammed b. Suûd İslâm Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Türkiye'de geçirdiği tatilinin ardından Suudi Arabistan'a dönerken 17 Ağustos 1986 tarihinde meydana gelen trafik kazasında eşi ve büyük oğlu ile birlikte öldü, Edremit Mezarlığı'nda defnedildi. İsmi daha sonra Edremit'te bir özel liseye verildi.

Necip Fazıl Kısakürek ve Nurettin Topçu gibi düşünce adamlarının Ruhi Özcan üze-

Ruhi
Özcan

Ruhi Özcan 1967 yılında Bağdat Radyosu Türkçe yayınında sunum yaparken

rinde büyük etkisi olmuştur. İlmî toplanılarda Arapça'ya olan hâkimiyetiyle dikkat çeken Özcan özellikle İslâm hukuku sahasında kendini yetiştirmiştir. Abdülkerîm Zeydân ve Selâhaddin en-Nâhî'nin onun hocaları arasında ayrı bir yeri vardır. Sahip olduğu zengin kütüphaneyi evinde öğrencilerin ve araştırmacıların istifadesine sunmuş ve Erzurum'da bulunduğu yıllarda kütüphanesi önemli bir boşluğu doldurmuştur. Erzurum'da üniversite camisindeki hutbe ve vaazları ile yurdun çeşitli yerlerinde verdiği konferanslar onun eğitimciliğinin bir diğer yönüdür. Ruhi Özcan'ın Hanefî fıkıhının ana kaynaklarının bir araya getirilmesi, Türkçe'ye çevrilmesi ve yorumlanması konusunda yaptığı plan ve hazırladığı program erken ölümü sebebiyle gerçekleştirilememiştir.

Eserleri. 1. *İlmî Millî ve Amelî Transkripsiyon İmlâsı (İMAT)* (İstanbul 1977). 2. *İmam Hatip Liseleri İçin Fıkıh Ders Kitabı* (İstanbul 1987, Ali Şafak ve İhsan Yağız'la birlikte). 3. *İbadetlerde Şekil ve Mânâ İlişkisi* (İstanbul 1988; eser daha sonra *Vahiy Kültürü* adıyla basılmış ve 1988-2007 yılları arasında otuz baskısı yapılmıştır). 4. *İslâm Hukuku'nda Hısımlık Nafakası* (İzmir 1996, doçentlik tezidir). 5. *Tahâvî, eş-Şürûtu's-sağîr müzeyyen bimâ 'uşîra 'aleyhi mine's-Şürûti'l-kebîr* (I-II, Bağdat 1974, yüksek lisans tezidir). **Tercümeleri.** 1. Abdülkerîm Zeydân, *Uşûlü'd-da'Ve (İslâm'da Da'vet ve Tebliğ Esasları)*, İstanbul 1979) ve *Fıkıh (İslâm Hukuku) Usûlü* (Ankara 1979; İstanbul 1982, 1993). 2. M. Sellâm Medkûr, *el-Medhâlû'l-fıkhî'l-İslâmî (İslâm Hukuk Başlangıcı)*, İstanbul 1995). 3. Muham-

med Hamîdullah, *İslâm Tarihine Giriş* (İstanbul, ts.). Hamîdullah'ın Erzurum İlahiyat Fakültesi'nde verdiği derslerin teyp bantıyla yapılan tesbitlerinin tercümesidir. Ruhi Özcan'ın bunların dışında bazı makaleleriyle ansiklopedi maddeleri, tebliğleri ve tamamlanmamış çalışmaları vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbrahim E. Kozak, "Aziz Bir Dost, Ciddî ve Derinlik Sahibi Bir İnsan, Ruhi Özcan", *Mektep*, sy. 9, İstanbul 1986, s. 41-43; Bahattin Kök, "Doç. Dr. Ruhi Özcan Hoca'nın Ardından", a.e., s. 44-48; Ferman Karaçam, "Ruhi Özcan Hoca Gerçek Bir Usta İdi", *İslâm*, sy. 37, İstanbul 1986, s. 55-56; İhsan Süreyya Sırma, "Ruhi Özcan Hoca'nın Ardından, Hayatınızda Kur'an'ın Damgası Olun", a.e., sy. 38 (1986), s. 42-44; Mehmet Çağlar, "Ruhi Özcan Hoca İslâm'ı Gururla Yaşamaya Çağırıyordu", a.e., s. 44-45; Nuri Özcan, "Ruhi Özcan", *İslâmî Araştırmalar*, sy. 5, Ankara 1987, s. 21-22; İbrahim Canan, "İlim Adamı Olarak Ruhi Özcan", a.e., s. 23-24; Ali Şafak, "Bir İslâm Hukukçusu Olarak Ruhi Özcan", a.e., s. 24-28.

NURİ ÖZCAN

ÖZDENÖREN, Alaeddin
(1940-2003)

Şair ve yazar.

Maraş'ta doğdu. Eyüplü bir aileye mensup olan babası Hakkı Bey, fen memuru olarak tayin edildiği Maraş'ta Kısakürek ailesinden Ayşe Nezahat Hanım'la evlenerek bu şehre yerleşmişti. Özdenören, Maraş'ta başladığı öğrenimini babasının Malatya ve Tunceli'ye tayiniyle bu şehirlerde, emekliye ayrılmasıyla Maraş'ta sürdürdü. Ailesinin 1958'de İstanbul'a dönmesi üzerine orta öğrenimini 1962'de Eyüp Lisesi'nde tamamladı. Aynı yıl girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nden 1966'da mezun oldu. Maraş, Çorum, Mersin Atatürk liselerinde, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü ve Halide Edip Adıvar, Başkent ve Fen liselerinde felsefe öğretmenliği yaptı. Kültür Bakanlığı'ndaki müşavirlik görevinden emekliye ayrıldıktan sonra yerleştiği Balıkesir'de vefat etti (26 Haziran 2003).

Özdenören'in kişiliğinin şekillenmesinde doğup büyüdüğü Maraş'ın yöresel kültür renklerinin yanı sıra babasının hep muhafaza ettiği İstanbullu duruşu ve dil zevkinin önemli rolü olmuştur. Maraş Lisesi'nde okuduğu yıllarda sonradan edebiyat dünyasında isim yapacak olan ikiz kardeşi Rasim Özdenören ile Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Mehmet Akif İnan gibi arkadaşlarının oluşturduğu edebiyat grubunun içinde yer aldı. Maraş'ta daha önce

Alaeddin
Özdenören

çıkan *Hamle* dergisini yeniden yayımlayan ve mahallî gazetelere sanat ekleri hazırlayan bu grup *Pazar Postası* dergisi aracılığıyla İkinci Yeni şiiriyle tanıştı. Özdenören bu şairlerden özellikle Cemal Süreya'nın etkisi altında kaldı. İstanbul'a gelmesinin ardından Sezai Karakoç'la tanışması kendi şiirini bulması yolunda bir dönemeç oldu. Klasik şiirin duyarlılıklarına açık olan Özdenören'in şiiri Fuzûlî, Şeyh Galib, Ahmed Hâşim ve Sezai Karakoç çizgisinin devamı gibidir. "Divan Şiiri Savunma İstemez" başlıklı yazısında divan şairlerinin bir gerdanlığın boncukları gibi birbirine benzediklerini, bununla birlikte birbirinden farklı kişilikleri yansıttıklarını söylemiş, oradaki özü aynen aktarmanın değil çağdaş duyarlılık içinde yeni katkılarda bulunarak geliştirmenin gereği üzerinde durmuştur. Ona göre her sanatçı bunu kendi kişiliğinin hamurunda yoğurarak yapmalıdır. Lirik ve narin duyarlılıklar, mânevîlik, hüznün ve içlilik, estetikleşmiş yığıtlık onun şiirlerinin ana temalarını oluşturur. Bu şiirde çocuk masumiyeti, kalp mânevîliği, güle ve altına dönüşen güneş ise sahihliği karşılamaktadır. Sekiz yaşındaki oğlu Kerem'i 1984 yılında bir trafik kazasında kaybettikten sonra içine daha fazla kapanan şairin duygularının bu tarihten sonraki şiirlerinde daha da derinleştiği görülmektedir. Şiir ve edebiyat yazılarını *Diriliş*, *Edebiyat* ve kurucularından olduğu *Mavera*'nın yanında *Kayıtlar*, *Hece*, *Edebiyat Ortamı*, *Yedi İklim*, *Ay Vakti*, *Simya* gibi dergilerde yayımlayan Özdenören *Yeni İstiklal*, *Yeni Devir*, *Millî Gazete*, *Zaman*, *Sağduyu*, *Tutanak* gibi gazetelerde köşe yazarlığı yapmış, bu tür yazılarında daha çok Bilal Davut takma adını kullanmıştır.

Eserleri. 1. *Güneş Donanması* (Ankara 1975). On üç şiirden oluşmaktadır. Daha sonraki şiir kitaplarını bir önceki kitabına son yazdıklarını ilâve ederek *Yalnızlık Gide Gide* (Konya 1996, Türkiye Yazarlar Birliği şiir ödülü), *Şiirler* (İstanbul 1999) ve *Bütün Şiirleri* (Ankara 2002) adıyla yayımlamıştır. Bu son kitabında eli beş şiir yer almaktadır. 2. *Şiirin Geçitleri* (Konya 1997). Cahit Zarifoğlu ve Mehmet Akif İnan'ın şiir

ir dünyalarını değerlendirdiği yazılarından oluşmaktadır. 3. *Unutulmuşluklar* (İstanbul 1999). Hâtıra ve deneme türü yazılarıyla konuşmalarından ibarettir. 4. *Açılı/Yorum* (Ankara 2004). Ölümünden sonra bir araya getirilen hâtıra, kurgu ve değerlendirme niteliğindeki denemelerdir. Özdenören'in diğer eserleri de şunlardır: *Batılılaşma Üzerine* (İstanbul 1983), *İnsan ve İslâm* (İstanbul 1984), *Devlet ve İnsan* (İstanbul 1986), *Yakın Çağ Batı Dünyası ve Türkiye'deki Yansımaları* (İstanbul 1986). *Hece* (Nisan ve Eylül 2003, nr. 76, 81), *Yedi İklim* (Haziran-Temmuz-Ağustos 2003, nr. 159-160-161) ve *Ay Vakti* (Temmuz-Ağustos 2003, nr. 34-35) dergileri Alaeddin Özdenören için özel bölüm ayırmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, İstanbul 1989, s. 253; Cemil Çiftçi, *Maraşlı Şair-Yazar Âlîmler*, İstanbul 2000, s. 238-240; Ebubekir Eroğlu, "Alâeddin Özdenören'in Şiirini Düşünmek", *Diriliş*, sy. 16, İstanbul 1971, s. 60-61; Ali Yakın, "Alâeddin Özdenören ile Şiirle Yaşanan Kırk Beş Yıl Üzerine", *Hece*, VII/76, Ankara 2003, s. 73-88; Rasim Özdenören, "Alâeddin: Bir Yalnızlık ve İstirap Adası", a.e., VII/81 (2003), s. 77-93; Âlim Kahraman, "Alaeddin Özdenören'in Şiiri/ Kar Yağınca Dağa Tırmanan Ak Bir At", *Kaşgar*, sy. 34, İstanbul 2003, s. 59-65; TDEA, VII, 207; "Özdenören, Alaattin", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, II, 658-659; *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Ankara 2006, VII, 2855-2857.

ÂLİM KAHRAMAN

ÖZEĞE, M. Seyfettin (1901-1981)

Bibliyografya uzmanı.

7 Şubat 1901'de İstanbul'da doğdu. Harbiye Nezâreti Muhâsebât Dairesi mümeyyizlerinden Kudsîzâde Hacı Mehmed İhsan Bey'in oğludur. İlk öğrenimini Fatih'teki Rehber-i Saâdet Mektebi'nde tamamladıktan sonra Vefa İdâdisi'ni bitirdi. Vefa Sultânisi ikinci sınıfında iken sınavı kazanarak Mülkiye Mektebi'ne girdi (Ekim 1918). Bu okuldan mezun olunca Dârülfünun Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu (1921). Mezun olduğu yıl (1924) İ'tibâr-ı Millî Bankası'nda memur olarak göreve başladı. Çalıştığı banka Türkiye İş Bankası'na katılınca (1926) İstanbul Merkez Şubesi'ne geçti. Türkiye İş Bankası'nın çeşitli kademelerinde yirmi beş yıl görev yaptıktan sonra 1950'de emekliye ayrıldı. Emeklilik döneminde kendini bütünleriyle özel çalışmalarına verdi. Arap harfleriyle basılmış Türkçe kitapları tek tek görerek bibliyografik künyelerini

çıkarma ilkesiyle yürüttüğü çalışmalar neticesinde oluşturduğu kütüphanesini bir katalogunu yayımlamak şartıyla 1961'de Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne bağışladı. Üniversitenin bu işi lâyıkıyla yerine getirememesi üzerine elindeki künye fişlerini kitap adlarına göre alfabetik şekilde düzenleyip Haziran 1971'de *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu* adıyla aylık fasiküller halinde yayımlamaya başladı. 27 Nisan 1981'de İstanbul'da öldü ve Merkezefendi Kozlu Mezarlığı'na defnedildi. İslâmî takvim alanında bilgi ve birikim sahibi olan Özege, uzun yıllar fahri olarak Aksaray'daki Pertevniyal Vâlide Sultan Camii'nin muvakkitliğini yapmıştır.

Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu büyük boy 2392 sayfa olup beş cilt halinde 151 fasikülden oluşur. Son cildin üzerindeki 1979 tarihi bu cildin başında yer alan 124. fasiküle ait olup fasiküllerin yayımlanması daha sonraki yıllarda da sürmüş, son fasikül müellif hayatta iken basılmıştır. Alanında sağlıklı tek kaynak olma niteliğini taşıyan katalog 23.920'ye kadar numaralanmış kitaplardan oluşan asıl bölümle 25.554'e kadar ulaşan bir ek bölümden meydana gelmiştir. Kitapların muhtelif ciltleri ve aynı kitabın çeşitli basımları tek numara altında gösterilmiştir. Benzeri katalog çalışmalarının en gelişmiş olan *Millî Kütüphane'de Mevcut Arap Harfli Türkçe Kitapların Muvakkat Kataloğu*'nda (Ankara 1964) kayıtlı kitap sayısının Özege katalogundakilerin yarısına ulaşmadığı dikkate alınırsa eserin önemi daha iyi anlaşılır.

Katalogda 1729 yılından başlayarak Osmanlı Devleti sınırları içinde ve dışında Arap harfleriyle basılmış kitap, risâle, tek yapıtlık metin mahiyetindeki bütün eserlerin gösterilmesi amaçlanmıştır. Eserde bibliyografik bilgiler dışında her eser bizzat görülerek adı, yazarının, çevirenin adı, boyutları, sayfa ve ek sayfaları tesbit edilmiştir. Kitapların üzerindeki hicrî-rûmî tarihlerin milâdîsi de verilmiş, özel bir bilgilerden faydalanılmamışsa 1908'e kadar yıllar hicrî, daha sonrakiler rûmî kabul edilmiştir. Müellif ve mütercimler kitabın üzerindeki kayda göre zikredilmiş, yazılmayanların adları, takma isimlerin veya harflerin asılları, benzer isimlerin ayırt edici unvan veya lakapları parantez içinde gösterilmiştir.

Önemsiz sayıldığı için kütüphanelerin ve katalogların çoğunda bulunmayan el ilânları; şarkı, mâni, destan sayfaları; takvimler; kanun, nizamnâme, tâlimatnâme ve muâhedenâmeler; müzayede ilânları; kü-